
Každý student by měl vyjet do světa

Každý student by měl vyjet do světa

LIDOVÉ NOVINY

02.02.2010, autor:MARTIN RYCHLÍK

OSOBNOST Latinská Amerika je krutě opomíjena, říká profesor iberoamerikanistiky Josef Opatrný. Tři pedagogové a zhruba šedesát studentů. Taková je vizitka Střediska ibero-amerických studií (SIAS) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, malého, ale elitního pracoviště, jehož vedoucím je Josef Opatrný. Často vystupuje v médiích, čile publikuje. Větší autoritu na Latinskou Ameriku v tuzemsku nenajdete, byť by to vlídný profesor sám nikdy nepřiznal. Naštěstí to vědí jiní. Od španělského krále obdržel před sedmi lety prestižní Řád Isabely Katolické. "Byl jsem velmi poctěn, neboť s ním dosti šetří," říká autor desítek knih a článků.

* LN Kolik máte v současné době studentů?

Možná to čtenáře překvapí, že jich je relativně málo; nemáme totiž bakalářské studium. Máme jen navazující magisterské a doktorské studium. V magisterském programu je 32 studentů a v doktorském třicet. Magistři často přecházejí do doktorandského studia. Ovšem nemít bakalářské studium má i svou výhodu, protože v řadě případů - víme to, protože učíme bakaláře na jiných pracovištích FF UK - je vidět, že ještě častokrát nevědí, co chtějí dělat. Když přijdou na fakultu, není jejich představa jasná, zatímco u navazujícího studia jsou už to zpravidla lidé, kteří mají zkušenost: jdou za jistým cílem a výsledek je potom podstatně lepší.

* LN Nezasloužila by si latinskoamerická pestrost kultur více českých specialistů? Přece jen: uvedené číslo není vzhledem k významu kontinentu nejvyšší...

Tady budu velmi kritický. Myslím si, že Latinská Amerika v české společnosti a v úřadech, které rozhodují o orientaci České republiky, zůstává naprosto opomíjena. Uvedu jeden děsivý příklad. Předloni, když byl v ČR brazilský prezident Lula da Silva, jenž také navštívil Nizozemsko a Belgie, české veřejné sdělovací prostředky jeho návštěvu úplně ignorovaly, zatímco nizozemská média týden před tím a čtrnáct dní potom nemluvila skoro o ničem jiném! Byl tady Lula a to otevíralo velké možnosti.

* LN To je skoro až ostuda...

Myslím, že je to škoda. Na druhé straně si naši studenti uvědomují význam Latinské Ameriky. Region je láká. Naše středisko už samozřejmě není jediným, kde se mohou mladí lidé něco o Latinské Americe a hispanickém světě dozvědět; v posledních letech přibývaly Olomouc, České Budějovice, Hradec Králové, objevují se i další jako Pardubice.

* LN Ale SIAS je nejtradičtější...

Tradice je důležitá. A důležitá je ještě jedna věc; od našeho založení roku 1967 vydáváme periodikum Ibero-Americana Pragensia. Tehdy to byla první ročenka, jež vycházela ve střední a východní Evropě ve španělském jazyce. A už tehdy v ní publikovali významní představitelé nejen české ibero-amerikanistiky a hispanistiky, ale protože měl profesor Josef Polišenský kontakty po celém světě, tak například i Sánchez-Albornoz, jeden ze světových představitelů oboru, napsal pro Ibero-Americana studii. Po roce 1990 se možnosti multiplikovaly, takže k nám píší lidé jako Franklin Knight, John

Fisher nebo Consuelo Naranjo Orovio, kteří mají obrovskou autoritu. Přitom dbáme na to, aby se periodikum vycházející v Praze španělsky, popřípadě portugalsky stalo také tribunou pro naše mladé kolegy.

* LN Vaše středisko má jen tři interní pedagogy. Jak to stíháte pokrýt?

Stíháme. Tato podoba je plodem širší diskuse ze začátku devadesátých let. Rozhodovali jsme se, zda vytvořit velké pracoviště, jež pokryje všechny oblasti kultury a historie, nebo zda budeme spolupracovat s dalšími fakultními ústavy. Literaturu a jazyk u nás proto dělají odborníci z Ústavu románských studií FF UK. Nejnovější historii u nás učí kolega z Ústavu světových dějin FF UK. My jim to takřkajíc vracíme v tom, že pro jejich studenty nabízíme v kurikulu základních kurzů dějiny Latinské Ameriky.

* LN Změnila se v poslední době témata diplomových prací? Že by se od historických či literárněvědných prací přesouvaly více k současnějším tématům?

To je důležitá otázka. Témata diplomových prací by měla vycházet jednak z potřeb pracoviště a jednak ze zájmu studentů. Náměty, které jste zmínil, se objevují v tématu inkorporace indiánských komunit do moderní latinskoamerické společnosti. Vystává otázka, zda je možné v našich podmínkách tyto problémy studovat. Ano, protože naši studenti do Latinské Ameriky jezdí a mohou pracovat v terénu. Vztahy mezi Československem a Latinskou Amerikou měly nejrůznější podobu. Jsou oblasti, které tradičně přitahovaly pozornost - třeba činnost jezuitů z -České provincie. I tak tu zbývá hodně práce, ale v 19. století a v době první republiky působila v Latinské Americe řada Čechů a výsledky jejich působení nejsou zmapovány vůbec. My se nyní pokoušíme o položení nějakých základů.

* LN Jedna z diplomantek se například věnovala dílu opomíjeného "cestopisce" z třicátých let...

Přesně tak, takových témat máme více, ale jedno děvče zpracovalo osudy Alana Forejta, což byl meziválečný autor, jenž napsal celou řadu publikací, přitom se o něm nic nevědělo. Diplomantka se ovšem dostala k Forejtově dceři a k materiálům, jež nebyly v odborném prostředí známy. Dalším takovým cestovatelem byl Čech-Vyšata a další. Literární hodnota jejich děl není velká, pakliže vůbec jaká. Měli tudíž smůlu a literární vědci jejich cestopisy ani neregistrovali.

* LN V SIAS vznikl text i film o ekologickém pěstování kakaa v Bolívii nebo chilských národních parcích. Rodí se též antropologické práce z pobytu mezi indiány?

Ano. Před pár lety jsme měli dva mládence, kteří pracovali v Michoacánu ve venkovské komunitě, kde se pokoušeli zjistit, jak vypadá tradiční zemědělství v kontaktu s moderní společností. Práce vycházela z toho, že s Mexikem existovala vládní dohoda o stipendiích, takže oni využili tohoto stipendia. Jinak v poslední době si řada studentů zařídila různá stipendia na školách v Argentině a jinde. Teď máme mládence v karibské oblasti, další se chystá do Dominikánské republiky. Ovšem je to vždy složité administrativní vyřizování.

* LN Vaši absolventi se uplatňují jako historikové? Jaké zaměstnání se jim nabízí?

Musím říci, že jako historikové se moc neuplatňují (smích). Protože spíše míří takřkajíc do světa. Několik jich skončilo v diplomatických službách, jiní se nemohou od hispánského světa odtrhnout a působí jako agenti cestovních kanceláří nebo mají vlastní cestovky, které se věnují hispánskému areálu. Další pracují v nejrůznějších kulturních institucích. Samozřejmě jsou i tací, kteří se rozhodnou využívat španělštinu a dál šířit "slávu" jazyka, když učí na různých středních školách. Většina lidí, kteří u nás studovali, si ale na uplatnění nestěžuje.

* LN S jakými zahraničními institucemi udržujete nejčilejší vztahy?

Předně musím zmínit vazby s Technologickým institutem v Monterrey, který vychovává mexickou podnikatelskou elitu a s nímž spolupracujeme přes deset let. Dobré kontakty máme se Španělskem, jež má historicky k Latinské Americe blízko a je tam několik vynikajících pracovišť. Máme kontakty s Barcelonou, Madridem, dále s USA i Velkou Británií. Studenti z programu Erasmus jezdí na Kanárské ostrovy do La Laguna.

* LN Jaké má SIAS nejbližší plány?

Chceme rozšířit možnosti studentů ve výjezdech do ciziny. Okruh destinací je už nyní velký, mou ambicí však je, aby vyjžděli všichni. Ale je to trošku problém. Z generace studentů, kteří začínali jezdit na začátku devadesátých let, chtěli do zahraničí všichni. Nyní kupodivu najdete i takové, kteří tuto ambici nemají. A jsou spokojení. Do jisté míry to chápu, nicméně si myslím, že by měl do světa vyjet každý. Alespoň semestr aby strávili venku.

* LN A nemáte strach, že už se vám pak nevrátí?

Nemám. Nesdílím přesvědčení, že české vysoké školství je tak špatné a zanedbávané, aby se lidé nevraceli. Problém je v "úživnosti". Nicméně to platí nejen pro Českou republiku, ale potýkají se s tím i žáci mých kolegů v Německu či Británii. Ve Španělsku jsou vynikající absolventi, kteří nenajdou uplatnění, ač je tam vysokých škol skutečně hodně. Hledají potom místa různě ve světě - jeden z takových opravdu skvělých historiků pak učil španělštinu na pražské VŠE. Je to tak: ten, kdo se neuplatní doma, hledá ve světě. Ale to je asi v pořádku.

* LN Nestrachujete se o budoucnost české iberoamerikanistiky?

Strach skutečně nemám. Doufám, že počet našich studentů bude růst či aspoň nebude klesat. Studenti zájem mají: význam Latinské Ameriky nepoklesne určitě. Naopak: myslím si, že vzroste. Zatím jsme měli štěstí na podporu iberoamerikanistiky ze strany FF UK i ze strany univerzity. Děkani a rektori náš obor podporovali a podporují.

Naši absolventi míří do světa. Několik skončilo v diplomatických službách, jiní se nemohou od hispánského světa odtrhnout a působí jako agenti cestovních kanceláří nebo mají vlastní cestovky.

Profil

Josef Opatrný Historik a iberoamerikanista, v letech 1963-68 studoval historii a češtinu na Filozofické fakultě UK, poté pracoval ve Středisku ibero-amerických studií (SIAS). Roku 1992 se habilitoval, tři roky nato byl jmenován profesorem obecných dějin. Přednáší na FF UK, VŠE a v zahraničí. Od roku 1990 vede SIAS a renomované periodikum Ibero-Americana Pragensia. Zabývá se hlavně dějinami Kuby 19. století a vztahy mezi Latinskou Amerikou a Evropou. Kromě

odborných prací o kubánské společnosti v 19. století publikoval řadu populárně-naučných děl o Mexiku, USA, Kubě a dějinách obou Amerik. Medailon má v encyklopediích Marquis a Cambridge Who's Who. V roce 2003 obdržel za zásluhy španělský Řád Isabely Katolické, v roce 2008 pak další cenné španělské vyznamenání Za občanské zásluhy. Foto popis| Nesdílím přesvědčení, že české vysoké školství je tak špatné a zanedbávané, aby se studenti ze zahraničí nevraceli

Foto autor| Foto LN - František Vlček

O autorovi| MARTIN RYCHLÍK, Autor je reportér týdeníku EURO